# Udtalelse om den økonomiske årsberetning 1993

(93/C 108/08)

Rådet for De Europæiske Fællesskaber besluttede den 18. februar 1993 under henvisning til Rådets beslutning 90/141/EØF af 12. marts 1990 om gennemførelse af gradvis konvergens i den økonomiske politik og de økonomiske resultater i første etape hen imod Den økonomiske og monetære Union, særlig artikel 4, at anmode om Det økonomiske og sociale Udvalgs udtalelse om Den økonomiske årsberetning for 1993.

Det forberedende arbejde henvistes til ØSU's sektion for økonomiske, finansielle og monetære spørgsmål, som udpegede Vasco Cal til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 9. februar 1993.

Det økonomiske og sociale Udvalg vedtog på sin 303. plenarforsamling af 24. og 25. februar 1993, mødet den 24. februar 1993, følgende udtalelse.

## 1. Introduktion

1.1. Kommissionen vedtog sin økonomiske årsberetning om den økonomiske situation i EF den 3. februar 1993. Rådsformandskabets ønske om, at ØSU's udtalelse skulle foreligge inden udgangen af februar måned, lettede selvsagt ikke tilrettelæggelsen af arbejdet og forberedelsen af udtalelsen.

De omfattende, presserende problemer, årsberetningen blotlægger, er imidlertid i sig selv en tilstrækkelig grund til, at ØSU bestræbte sig på at fremsætte sin udtalelse rettidigt.

ØSU udarbejder desuden en udtalelse om initiativet vedrørende »Vækst og beskæftigelse«.

1.2. Formandskabets konklusioner fra det europæiske topmøde i Edinburgh, indeholder en »Erklæring om fremme af et økonomisk opsving i Europa«. Den fulde gennemførelse af denne erklæring vil ifølge Det Europæiske Råd »bidrage til at (...) styrke forudsætningerne for økonomisk vækst og virke beskæftigelsesfremmende«.

1.2.1. Som øjeblikkelige foranstaltninger ud over styrkelsen af de multilaterale overvågningsmekanismer nævnes i topmødeerklæringen oprettelsen af en ny midlertidig EIB-lånefacilitet på 5 milliarder ECU til fremme af finansieringen af infrastrukturprøjekter, navnlig i forbindelse med transeuropæiske net, og etableringen af en europæisk investeringsfond med en kapital på 2 milliarder ECU (til sammenligning andrager de samlede årlige investeringer i EF 1 000 milliarder ECU).

## 2. Kommissionens analyse af den økonomiske situation i Fællesskabet, årsagerne hertil samt fremtidsudsigterne

2.1. Kommissionen anfører i sin økonomiske årsberetning, at der på kørt sigt ikke er mulighed for at ændre den økonomiske udvikling, men at EF på mellemlang sigt skulle kunne genfinde sit vækstpotentiale på ca. 3 % om året.

2.2. De makroøkonomiske fremskrivninger i årsberetningen kan ikke længere skjule, hvor alvorlig den økonomiske situation i EF er.

2.2.1. Efter en periode med en vækst i EF's BNP på over 3 % årligt i 1990, viser det sig i modsætning til, hvad man havde ventet og forudsagt, at væksten i EF's BNP i perioden 1991-1993 vil falde så meget, at den for de tre år betragtet under ét vil svare til væksten i blot et af de forudgående tre år.

2.2.2. Hvad angår væksten i de faste bruttoinvesteringer, lå denne i EF, efter at have været oppe på 7 % årligt i perioden 1987-1989, på 3,8 % i 1990, på 0,5 % i 1991 og 1 % i 1992, og det forudses nu, at væksten i investeringerne i 1993 bliver negativ (-0,5 %). Udviklingen i investeringerne i materiel var endnu mere negativ.

2.2.3. Inflationstakten har i gennemsnit for EF siden 1989 vedholdende ligget på ca. 5 % årligt (deflatoren for det private forbrug har siden 1989 ligget på 4,9 %, 4,5 %, 5,3 % og 4,6 %, og man forudser ligeledes en prisstigningstakt på 4,6 % for 1993). Sammenligningsvis faldt inflationen i USA fra 5 % i 1989-1990 til ca. 3 % i 1992-1993, og i Japan har inflationen holdt sig inden for 2-3 % årligt.

2.2.4. Hvad angår EF's udenrigshandel, er det det faldende overskud på den tyske handelsbalance siden 1989, der har været den primære årsag til EF's stigende handelsunderskud.

2.2.4.1. Betalingsbalancen i procent af BNP bevægede sig fra ligevægt i 1989 til et underskud på 0,3 % i 1989, 1 % i 1991 og 1992, og underskuddet forventes i 1993 ligeledes at ligge på 1 %.

2.2.5. Medlemsstaternes budgetstilling bevægede sig fortsat længere væk fra målværdierne i protokollen til

Maastricht-traktaten: den offentlige sektors finansieringsbehov i EF betragtet under ét udtrykt som en procent af BNP var i 1989 på 2,9 %, men steg i 1990 til 4,1 %, 4,6 % i 1991 og 5,3 % i 1992, og for 1993 ventes finansieringsbehovet at ligge på 5,75 %.

2.2.6. Den samlede beskæftigelse i EF steg 1,5 % i 1989-1990, hvilket bragte ledigheden i EF ned på 8,3 % i slutningen af 1990. Men herefter vendte tendensen, med en stigning i beskæftigelsen på kun 0,1 % i 1991 og dernæst et fald på 0,5 % i 1992; for 1993 ventes en beskæftigelsesnedgang på 0,8 %, hvilket er ensbetydende med en ledighedsprocent på 11 eller ca. 15 millioner. arbejdsledige.

2.2.6.1. Kapacitetsudnyttelsen i fremstillingssektoren, som lå på ca. 85 % i 1990, faldt i 1991 til 82 % og i 1992 til under 80 %.

2.2.7. Stigningstakten i reallønnen pr. beskæftiget (deflateret med forbrugerprisindekset) androg 2,8 % i 1990, men faldt til 1,8 % i 1991 og til 1,3 % i 1992, og der ventes en stigningstakt omkring nul i 1993.

2.2.7.1. Rentabiliteten er steget kontinuerligt indtil 1990-1991 og nærmer sig de historisk høje niveauer i perioden 1961-1973.

2.3. De af Kommissionen anførte grunde til denne negative konjunkturudvikling de seneste år og de mange fejlslagne prognoser er:

2.3.1. Økonomiens cykliske bevægelser: efter en periode med usædvanlig kraftig vækst i 1988-1989, som overskred vækstpotentialet og førte til et stærkt inflationspres, som det blev nødvendigt at imødegå (dels på lønsiden, dels på budgetsiden) med en stram pengepolitik fra 1989-1990.

2.3.2. Udviklingen i USA's økonomi (en vækst i BNP på 0,7 % i 1990 og et fald i BNP på 1,3 % i 1992) og Japans økonomi (hvor væksten faldt til 5,2 % i 1990, til 4,4 % i 1991 og 1,5 % i 1992) samt dollarkursen har medført vanskeligheder for EF's eksportorer.

2.3.3. Foreningen af de to Tysklande, som i en første fase stimulerede hjemmemarkedsefterspørgslen (5 % årligt i 1990-1991), men senere førte til uligevægt (højere inflation end sædvanligt, budgetunderskud på omkring 3,5 % af BNP — og her ses der bort fra faktorer, som hidtil er holdt uden for budgettet, men som vil blive inkorporeret heri fra 1995).

2.3.4. Spekulationsbølgen på valutamarkederne, som startede i sommeren 1992 og førte til, at pundet og liren udtrådte af valutakursmekanismen, og at de mest udsatte valutaer er blevet devalueret (peseta, escudo, irske pund).

2.3.5. Den politiske situation i EF efter den danske og den franske folkeafstemning forværredes i alle medlemsstater og skabte en følelse af usikkerhed om de videre perspektiver for Politiske Union og Den økonomiske og monetære Union.

2.3.6. Den kombinerede effekt af ovennævnte faktorer har siden 1989 været et konstant fald i indikatorerne for forbrugernes og virksomhedernes tillid, som ultimo 1992 var på deres laveste niveau nøgensinde.

2.4. De økonomiske udsigter for 1993, som Kommissionen lægger frem, er ikke særligt opmuntrende. Der synes ikke at være nøget alternativ til den hidtil førte politik, ligesom det synes nødvendigt at fortsætte med den samme økonomiske og finansielle politik.

2.4.1. Med hensyn til Maastricht-traktatens sæt af betingelser forekommer det nødvendigt at understrege medlemsstaternes forpligtelse til at nå de mål, der er formuleret i relation til nominel konvergens, således at der kan skabes grundlag for et kommende sundt økonomisk opsving, og virksomhedernes og forbrugernes tillid kan genskabes.

2.4.2. Inflationspres, budgetkonsolidering og løntilbageholdenhed, navnlig i den offentlige sektor, er efter Kommissionens opfattelse fortsat hovedproblemerne på kørt sigt, og eventuelle afvigelser fra de formulerede mål kan underminere betingelserne for, at EF fra 1995-1996 atter kommer op på en højere vækstrate.

## 3. Bemærkninger til den økonomiske situation og de nødvendige foranstaltninger

3.1. Maastricht-traktatens kriterier for nominel konvergens må opfattes som mellemfristede kriterier rettet mod tilvejebringelsen af ikke-inflationære vækstbetingelser og oprettelsen af ØMU. Kriterierne må nu bygges ud med en målsætning om en kraftigere realvækst; i modsat fald vil den forværrede økonomiske situation og stigende ledighed forringe mulighederne for at nå målene om økonomisk og social samhørighed og gradvis forbedring af levestandarden, som disse er indskrevet i Traktatens artikel 2.

3.2. Stats- og regeringschefernes initiativ vedrørende vækst og beskæftigelse var positivt: det er udtryk for en anerkendelse af den alvorlige situation og dens konsekvenser for ledigheden og giver vækst og jobskabelse topprioritet i EF's politik.

3.2.1. På baggrund af den alvorlige økonomiske situation havde man dog nok ventet hurtigere og mere effektive beslutninger, så offentligheden havde mærket gennemslagskraften af EF's initiativer.

3.3. Initiativet bør følges op af en koordinering med EF's partnere i det internationale økonomiske sam-

kvem, så man undgår inflationspres og samtidigt sikrer gunstige ydre rammebetingelser for EF's vækststrategi.

3.4. Vækst- og beskæftigelsesstrategien må ikke svækkes af restriktiv budgetpolitik, som kan have en negativ effekt på væksten. Uden at slække på bestræbelserne henimod nominel konvergens på mellemlang sigt bør der imidlertid gøres en hurtig indsats for at genskabe væksten.

3.4.1. En lavere inflationstakt er en nødvendighed især på baggrund af den internationale konkurrencekontekst, EF befinder sig i, således at EF genvinder sin konkurrencemæssige stilling på internationalt plan.

3.5. Koordinationen i EF-regi må førstærkes, og de økonomisk-politiske tiltag, der gennemføres af medlemsstaterne som led i vækst- og beskæftigelsesinitiativet, må koordineres og indberettes på EF-planet, og ikke blot være dikteret af egne interne omstændigheder.

3.6. Modsætningsforholdet mellem indre målsætninger og ydre målsætninger i forskellige europæiske landes økonomiske politik bør afklares og elimineres hurtigst muligt, specielt hvor der er tale om problemer med hensyn til fastholdelse af valutapariteten, konkurrenceevneforringelse samt budgetunderskud og statsgæld.

3.6.1. ØSU slår til lyd for en fornyet fælles, koordineret og rettidig forpligtende indsats fra alle medlemsstaters side i relation til valutakurserne.

3.7. Realrenten, specielt den kørte rente, er på et af sine højeste niveauer nogensinde i de industrialiserede lande. OECD anfører da også i sin seneste årsberetning (december 1992), at det høje renteniveau i Europa har bremset væksten.

På trods af et fald i inflationstakterne i de fleste lande, som har medført en nedsættelse af rentesatserne for indlån, har udlånsrentesatserne ikke fulgt samme tendens.

3.7.1. Der må imidlertid som altid skelnes mellem den kørte rente, som påvirkes direkte af centralbankens aktiviteter, og den lange rente, som i væsentlig grad bestemmes af forholdet opsparing/investeringer og frem for alt af inflationsforventningerne.

3.7.2. I f.eks. Tyskland ligger den lange udlånsrente i øjeblikket 0,3 procentpoint under den amerikanske, medens spændet i den kørte udlånsrente er på 5,3 procentpoint i Tysklands disfavør.

Man må håbe, at den beslutning om at sænke lombardsatsen og diskøntosatsen med henholdsvis 0,5 og 0,25 procentpoint, som Bundesbank traf for ganske nyligt, vil udløse et generelt fald i prisen på penge i Europa.

3.7.3. Netop en rentenedsættelse vil kunne skabe forudsætningerne for vækst i investeringerne og i det private forbrug og for en reduktion i den offentlige gæld.

3.7.4. Da gennemsnitsrenten på gælden er højere end den nominelle vækst i BNP (som er sammensat af en mængde- og en priskomponent, der begge udviser en klart faldende tendens), er der opstået en »sneboldeffekt«, som har forværret gældsætningen på trods af den konstaterede forbedring af de primære budgetsaldi i de lande, der bestræber sig på at styrke budgetdisciplinen.

3.8. I mange OECD-lande har de finansielle institutioner i de seneste år givet forrang til lån til fast ejendom, idet anlægsaktiver forekom at give god sikkerhed for lånene.

3.8.1. Den skærpede konkurrence og et ofte utilstrækkeligt tilsyn med kreditinstitutterne førte til uforholdsmæssigt store stigninger i ejendomspriserne, hvilket efter kreditsektorens opfattelse repræsenterede en styrkelse af sikkerheden.

3.8.2. Det senere prisdyk på ejendomsmarkedet forplantede sig til en række lande og førte til konkurser, som nødvendiggjorde indsprøjtning af massive offentlige midler og generelt satte spørgsmålstegn ved disse aktivers pålidelighed.

3.8.3. Denne alvorlige situation har afgørende konsekvenser — som må undersøges til bunds — for rytmen i det økonomiske opsving, som under alle omstændigheder synes klart mere tøvende og svagere end i lignende tidligere perioder.

3.8.4. Med den nuværende gældsætning, i såvel husholdningerne, erhvervslivet og den offentlige sektor, vil en nedsættelse af rentesatserne ikke i sig selv være tilstrækkelig til at sikre en øget økonomisk dynamik. Derfor er der også behov for foranstaltninger rettet mod en mere effektiv, produktiv anvendelse af kapitalen, som indebærer øget långivning til erhvervsinvesteringer i stedet for til f.eks. ejendomsspekulation.

3.9. Infrastrukturinvesteringerne, især i transeuropæiske net inden for transport-, energi- og telekommunikationsektoren, er med tilføjelsen af et nyt afsnit i Traktaten, lagt ind under EF's beføjelser for at sikre, at det indre marked giver de fulde, tiltænkte fordele.

3.9.1. De forberedende arbejder forud for igangsættelsen af prøjekter, som i mange tilfælde allerede ligger klar, bør fremskyndes, og medlemsstaterne eller EF-

institutionerne bør allerede nu meddele, hvilke projekter der bør igangsættes tidligere end planlagt.

3.9.2. Samhørighedsfonden bør ligeledes gøres operationel hurtigst muligt.

3.9.3. Ud over disse beslutningers direkte virkninger på en sektor, som er hårdt ramt af den nuværende krise, vil en fremskyndelse af planlagte foranstaltninger ligeledes være et udtryk for, at man sætter kræfterne ind på og tror på det økonomiske opsving.

3.10 De makroøkonomiske virkninger af Edinburgh-topmødets beslutninger vedrørende finansieringen af EF frem til 1999, inklusive forøgelsen af strukturfondsmidlerne, er end ikke behandlet i Kommissionens årsberetning, men burde medtages blandt faktorer, der begunstiger et opsving.

3.10.1. Skønt den vedtagne fremtidige finansiering af EF ligger under Kommissionens oprindelige forslag, blev løftet over EF's egne indtægter hævet, ligesom strukturmidlerne blev styrket betydeligt, og stigningen i udgiftsområderne interne politikker og foranstaltninger over for tredjelande, navnlig landene i Øst- og Centraleuropa, blev sikret.

3.10.2. EF-budgettet stiger fra ca. 70 milliarder ECU i 1993 til henved 84 milliarder ECU i 1999, hvoraf ca. 30 milliarder ECU vil være forbeholdt strukturforanstaltninger.

3.10.3. Disse transfereringers omfattende direkte og indirekte virkninger for modtagerlandene vil, kombineret med stigningen i efterspørgslen hos leverandører fra andre medlemsstater, givetvis bidrage betydeligt til at skabe et tillidsklima, så meget desto mere som eksistensen af en flerårig ramme vil fjerne den usikkerhed, der ligger i årlige budgetter.

3.11. Arbejdsmarkedsparternes rolle og deres bidrag til at bringe EF ud af den nuværende krise har været et tilbagevendende tema i EF's tekster, siden man konstaterede, at den økonomiske situation havde udviklet sig langt værre end ventet.

3.11.1. Det forventes af arbejdsmarkedets parter, at de sikrer løntilbageholdenhed, der opfattes som en betingelse for finansiel stabilitet, og at de accepterer et fleksibelt arbejdsmarked, som fremmer ansættelsen af nye arbejdstagere. For så vidt angår lønudviklingen præciserer Kommissionen videre, at stigningstakten i reallønningerne bør ligge på halvdelen af produktivitetsstigningen. Den anden halvdel bør tjene til at øge rentabiliteten.

3.11.2. De krav, som arbejdsmarkedets parter på deres side har fremsat over for EF's beslutningstagende instanser, krav som navnlig baserer sig på erklæringen af 3. juli 1992 vedtaget som led i den sociale dialog i EF, navnlig om en mere dynamisk økonomisk politik, et lavere renteniveau, øgede investeringer, stabil pengeværdi og varige arbejdspladser, har ikke vundet gehør i samme omfang.

3.11.3. En øget inddragelse af arbejdstagerne i virksomhedens liv, navnlig på områder som forbedring af arbejdsmetoder og introduktion af ny teknologi og innovationer i produktionsprocessen, er væsentlig for en genoprettelse og styrkelse af den europæiske økonomis konkurrenceevne på lang sigt. Den forsinkede modernisering af forholdene på arbejdsmarkedet i visse europæiske lande er en af forklaringerne på den store mangel på specialiseret arbejdskraft og på virksomhedernes udækkede arbejdskraftsbehov trods høj ledighed (en anden vigtig grund er manglerne ved erhvervsuddannelsessystemet, som ikke er orienteret tilstrækkeligt mod virksomhedernes reelle behov).

Bryssel, den 24. februar 1993.

Susanne TIEMANN

*Formand for*

*Det økonomiske og sociale Udvalg*